

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

Греко-католицизм для багатьох поколінь українців після Берестейської унії є традиційною, а згодом національною українською церквою, як і православ'я є національною церквою для частини колишніх греко-католиків, їх дітей і онуків, що були охрещені і виховані вже православною церквою, яку вони не бажають міняти, щоб повернутися до греко-католицизму. І в цій ситуації потрібна усвідомлена толерантність, повага до конфесійного вибору віруючих. Самою історією визначено бути Україні багатонаціональною і багатоконфесійною державою і близькими за Символом віри християнським церквам: православної, греко-католицької, римо-католицької, співпрацювати для блага всього українського громадянства, Української держави.

Таким чином, ознайомлення учнів з історією, процесом формування, становлення та розвитку, теперішнім становищем та соціокультурною діяльністю Української Греко-Католицької церкви на Херсонщині, надасть їм можливість зрозуміти роль, значення та вплив УГКЦ на соціальні процеси в сучасному суспільстві. Це сприятиме вихованню в них духовних, моральних, сімейних цінностей, формуванню релігійного світогляду, більш повної картини світу, а також розвитку таких якостей, як: толерантність, віротерпимість, милосердя, порядність.

Література:

1. Андрійчук О. Ким є Українська Греко-католицька церква? – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2013. – 120 с.
2. Відродження УГКЦ (1988-1991): проблематика міжконфесійних протистоянь / Бублик Т.Т. // Наукові праці іст. факультету ЗНУ. – Запоріжжя: Вид-во ЗНУ, 2011.- Вип. 30, – С. 206–212.
3. Концепція екуменічної позиції Укр. Греко-католицької церкви // Людина і світ. – 2000. – №7.- С. 36–42
4. Розвиток міжцерковних відносин на Херсонщині 1991-2006рр. / М. В. Галіченко // Пд. Архів. Історія науки. – Херсон, 2007. – Вип. 26. – С. 258–262.

Осинкіна О. П. *

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ХІМІЇ

У статті йдеться про використання потенціалу уроків хімії для розвитку життєвих компетенцій учнів.

Оновлення сучасної системи освіти змінює вимоги до формування знань, умінь, навичок як учителя, так і учня на основі компетентнісного підходу.

Формування життєвих компетентностей – це цілісний, поступальний процес, який виражається в залученні дитини до соціального досвіду, засвоєнні нею вже існуючих у суспільстві форм і видів діяльності. Розвинена і сформована особистість –

* © Осинкіна О. П.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

це активний творець свого життя. Сучасна школа повинна намагатися якомога більше готувати випускника школи для сучасного життя та діяльності. Життєві компетентності повинні давати можливість випускнику сміливо зустрітися з дійсністю, зайняти своє місце в житті, бути успішним.

Головна мета компетентнісної освіти полягає в засвоєнні навчального матеріалу, а також формуванні практичних умінь. Перед учителем сьогодні виникає завдання: як сформувати знання, уміння на уроках хімії, що б учень міг їх застосувати на практиці.

У програмі з хімії визначено, що мета навчання хімії полягає у формуванні засобами навчального предмета ключових (предметних) компетентностей учнів, необхідних для соціалізації, творчої самореалізації особистості, розуміння природничо-наукової картини світу; виробленні екологічного стилю мислення і поведінки та вихованні громадянина суспільства.

Головним завданням школи є підготовка учнів до самостійного життя, а суспільство потребує виховання громадянина з високим рівнем активності, цілісним баченням проблем, готовністю до їх вирішення. Тому зрозуміло, що початкова діяльність повинна не просто дати суму знань, а сформувати його компетентність. Як стверджує К. М. Задорожній, під компетентністю розуміють структуровані набори знань, умінь, навичок, що набувають у процесі навчання [1, с. 112].

Компетентність «*уміння вчитися*» є однією із основних. Для формування цієї компетентності слід дотримуватися такої системи роботи: пошуку та впровадження різних форм самоосвіти учнів, озброєння учнів набором навчальних операцій, стимулювання і заохочення пізнавальної діяльності.

Для формування компетентності «вміння вчитися» використовуємо різні методи. Ми зупинимося на методі проектів. При роботі над темами «Узагальнення знань з курсу хімії» (9 кл.), «Роль хімії у житті суспільства» (11 кл.) учні створюють такі проекти: «Хімія і екологія», «Хімія і медицина», «Роль хімії у розв'язанні енергетичної проблеми» та ін. Серед інтерактивних форм застосовують:

- роботу в парах (парна робота вимагає обміну думками й дозволяє швидко виконувати завдання), яка ефективна при малій наповнюваності класів;

- робота в малих групах (найсуттєвішим є розподіл ролей: «спікер», «секретар», «доповідач»).

На нашу думку, ці форми доцільно використовувати при вивченні питань, що стосуються хімічного виробництва, застосування речовин.

Відомості про зв'язок хімічних знань із життям можуть бути взяті з життєвого досвіду школярів, указуючи на роль хімії в житті людини доцільно скористатися історичними фактами, тісний зв'язок хімії з життям може здійснюватися і через використання творів літератури та мистецтва.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

Обов'язковим компонентом розвитку самоосвітньої компетентності є створення ситуацій успіху, ситуацій здивування, проблемних ситуацій. З цією метою використовуємо дидактичні ігри, які активізують думку і стимулюють ініціативу.

Соціальна компетентність характеризується мірою сформованості вмінь, навичок повноцінно працювати в колективі, займати активну життєву позицію. Також соціальна компетентність стимулює учнів до самостійного прийняття тактичних та стратегічних рішень, до вибору раціонального шляху розв'язання розрахункових задач, використання життєвих ситуацій, пов'язаних із властивостями та використанням речовин.

На уроках хімії для формування соціальної компетентності застосовуємо такі інтерактивні вправи як «Активна життєва позиція». В 11 класі під час вивчення теми «Шкідливий вплив спиртів на організм людини» можна запропонувати учням запитання із застосуванням методу «Активна життєва позиція»: «Чи правильно, що алкоголізм – це соціальне зло?».

Придїляємо також увагу професійному самовизначенню старшокласників. Серед методів ситуативного моделювання – «Громадське слухання» («Охорона навколишнього середовища під час металургійного виробництва» (10 кл.) дає можливість учням зрозуміти мету і порядок слухань, ролі і обов'язки державних органів, комітетів, комісій.). Цей метод потребує ретельної підготовки і часу.

Важливою складовою життєвої та соціальної компетентності людини є вміння сприймати та критично оцінювати інформацію реклами, етикетки засобу побутової хімії чи продукту харчування. Робота з формування предметних компетентностей з хімії продовжується в позаурочний час під час походів та екскурсій, під час безпосереднього контакту дітей із природою.

Із соціальною компетентністю тісно пов'язана *комунікативна* – це вміння активно спілкуватися, дотримуючись при цьому правил ведення дискусії (повага до чужої думки, висловлення тільки своєї точки зору). Забезпечуємо розвиток монологічного, діалогічного, писемного мовлення. Для цього використовуємо вправи: «Мозковий штурм», «Мікрофон», «Експрес-опитування» та інше.

Під час проведення «Мікрофону» треба ретельно продумувати питання; краще, щоб вони мали проблемний характер.

«Мозковий штурм» – колективне обговорення, пошук рішення. Дає можливість проявляти ініціативу, вільно висловлювати думку, пропонувати декілька рішень з даного питання. Правило, якого слід дотримуватися: зібрати якомога більше інформації з поставленого питання. У випадках, коли виникають суперечливі думки з певної позиції і учневі потрібно зайняти чітко визначену позицію, використовуємо метод «Прес». Він дає можливість стисло і чітко формулювати свою думку. В 11 класі при вивченні синтетичних лікарських препаратів цим методом учні розв'язують питання про те, шкідливі вони чи ні.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

Формування *полікультурної* компетентності під час навчання хімії здійснюється на прикладі біографій видатних людей, через використання на уроках творів художньої літератури і мистецтва.

Під час формування цієї компетентності ми ставимо за мету:

- формування позитивного ставлення до найважливіших надбань і досягнень національної і світової культури;
- усвідомлення значення життя і діяльності визначних діячів науки;
- уміння невимушено спілкуватися, дотримуючись норм мовної культури, толерантності.

Здоров'язберевальна компетентність характеризує вміння людини піклуватися про життя і здоров'я. Когнітивний компонент цієї компетентності полягає в конкретних знаннях про явища, ситуації, речовини, предмети, які по всяк час оточують людину і передбачають небезпеку. На уроках хімії приділяємо велику увагу безпеці життя і здоров'я учнів. Формуємо в учнів потребу піклуватися про своє життя і здоров'я через інструктажі з правил безпеки життєдіяльності, творчі завдання (складання хімічних казок), залучаючи школярів до проектної діяльності («Отруйна дія спиртів на організм людини»).

Сучасне життя вимагає від особистості вміння самостійно здобувати і використовувати різні види інформації. Тому на уроках хімії також необхідно розвивати *інформаційну* компетентність, яка тісно пов'язана з саморозвитком особистості. Вміння самостійно добувати інформацію розвиваємо, пропонуючи учням підготувати реферати, повідомлення, роботу над проектами.

Херсонський центр освіти молоді та дорослих протягом декількох десятиліть надає не тільки освітні послуги (базова та повна загальна середня освіта), а і професію, яку учні обирають самостійно. Також в нашому закладі вже не перший рік діє центр профорієнтації, основним завданням якого є: дати випускникам школи додаткові індивідуальні профорієнтаційні консультації щодо продовження освіти, здобуття професії з урахуванням можливих змін зовнішніх умов. Тому доцільністю вибору тієї чи іншої професії опікуються не тільки класні керівники, профконсультанти, а й учителі-предметники. Тому, викладаючи свій предмет, учитель урахує специфіку класу, тобто яку професію обрали учні цього класу.

Ураховуючи специфіку закладу, намагаємось формувати й *професійну* компетентність – насамперед, це формування стійкої мотивації професійного вибору. До нашого закладу приходять учні, які вже більш професійно мотивовані, тому, викладаючи хімію, звертаємо увагу учнів, як вони можуть свої знання та вміння використати в повсякденному житті й професійній діяльності. Викладаючи програмні теми з хімії, урахуємо не тільки дидактичні, психологічні вимоги до уроку,

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

індивідуальні особливості учнів, а також те, яку професію отримують учні цього класу. Не можна викладати хімію однаково для учнів, які отримують професію «кухар», або професію «косметик», або професію «перукар» чи інші. Тому одну тему для різних професій учитель викладає по-різному. Наприклад, якщо учні отримують професію «кухар», то більше звертаємо увагу на такі теми: «Жири, білки, вуглеводи, вітаміни як компоненти їжі, їх роль в організмі», «Харчові добавки, Е-числа», «Розв'язування задач на вихід продукту» та інше.

Формування життєвих компетентностей у навчанні сприяє набуттю учнями навичок творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу; слухати іншу людину, поважати альтернативну думку; моделювати, розв'язувати життєві і соціальні ситуації, таким чином збагачуючи власний пізнавальний досвід; будувати конструктивні відносини в групі, визначати своє місце в ній, прагнути до діалогу, знаходити спільне розв'язання проблеми; в атмосфері довіри та взаємодопомоги робити відкриття, усвідомлювати важливість здобутих знань.

Хімія – наука, створена людьми і заради людей. Надзвичайно важливо повсякчас показувати зв'язок хімії з життям суспільства, роль хімії у розвитку цивілізації, бо сьогодні необхідне не так поглиблення специфічних знань з хімії, як їх соціокультурна адаптація. Необхідно звузити розрив між хімією та реаліями повсякденного життя, зробити хімічні знання особистісно значимими для кожного учня, «вивести» знання за межі кабінету хімії і застосовувати їх для пояснення реальних явищ природи, суспільства, власного життя.

Це дозволить в умовах нової школи виховувати компетентну особистість, яка не лише володіє знаннями, а й уміє адекватно діяти у складних ситуаціях, застосовуючи знання й беручи на себе відповідальність за свою діяльність, оскільки без цього людина не має шансів адаптуватися до динамічних умов середовища.

Література:

1. Задорожний К. М. Інноваційні технології на уроках хімії. – Х. : ВГ «Основа», 2006. – 112 с.

Павленко І. І.*

РОЗВИТОК САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЇХНІХ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

У статті розкрито поняття самостійної роботи учнів, дидактичні вимоги її проведення, наведено деякі види самостійних робіт учнів на уроках української мови і літератури, що сприяють підвищенню їхніх навчальних досягнень у навчальному процесі.

* © Павленко І. І.